

International Symposium On Social Sciences

ASOS CONGRESS BİLDİRİ KİTABI

ASOS CONGRESS CONFERENCE PROCEEDINGS

International Symposium On Social Sciences

ASOS CONGRESS BİLDİRİ KİTABI

ASOS CONGRESS CONFERENCE PROCEEDINGS

Kapak Tasarım

Bülent POLAT

ISBN: 978-605-82968-0-0

Yayıncı Sertifika No: 34068

Asos Yayınları

Çaydaçıra Mah. Hacı Ömer Bilginoğlu Cad.

No: 67/Z-4 Elazığ

**I.ULUSLARARASI
SOSYAL BİLİMLER SEMPOZYUMU
13-14-15 EKİM 2016**

**I. INTERNATIONAL
SYMPOSIUM ON SOCIAL SCIENCE
13-14-15 OCTOBER 2016**

**ASOS CONGRESS BİLDİRİ KİTABI
ASOS CONGRESS CONFERENCE PROCEEDINGS**

ELAZIĞ / 2016

Sempozyum Onursal Başkanı

Prof. Dr. Kutbeddin DEMİRDAĞ

Fırat Üniversitesi Rektörü

Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Erol ASİLTÜRK

Sempozyum Düzenleme Kurulu

Doç. Dr. Özcan BAYRAK

Doç. Dr. Fatih ÖZEK

Yrd. Doç. Dr. Mustafa UĞRAŞ

Yrd. Doç. Dr. Sezgin DEMİR

Bilim Kurulu

- Prof. Dr. Abdulkadir Baharççek
Prof. Dr. Ahat Üstüner
Prof. Dr. Ahmet Aksın
Prof. Dr. Ahmet Buran
Prof. Dr. Ahmet Yatkın
Prof. Dr. Aleksandra Vranes
Prof. Dr. Bahir Selçuk
Prof. Dr. Belkacem Boumahdi
Prof. Dr. Choi Han - Woo
Prof. Dr. Candalene J. McCombs
Prof. Dr. Cihan Işıkhhan
Prof. Dr. Daoud Djefafla
Prof. Dr. Elena Oganova
Prof. Dr. Enver Çakar
Prof. Dr. Ercan Alkaya
Prof. Dr. Gwendolyn Alexander
Prof. Dr. Gıyasettin Arslan
Prof. Dr. Hasan Tahsin Fendoğlu
Prof. Dr. Hocine Boukara
Prof. Dr. İbrahim Kavaz
Prof. Dr. İlhan Genç
Prof. Dr. İsmail Bakan
Prof. Dr. İsmail Bekçi
Prof. Dr. Joachim Klose
Prof. Dr. Kathleen Malu
Prof. Dr. Kazuyuki Nagai
Prof. Dr. Khalil Awda
Prof. Dr. Kim Hyo Joung
Prof. Dr. Ljiljana Markoviç
Prof. Dr. Liptai Kalman
Prof. Dr. Mehmet Arslan
Prof. Dr. Mehmet Dursun Erdem
Prof. Dr. Mustafa Arslan
Prof. Dr. Mustafa Bulat
Prof. Dr. Mukadder Boydak Ozan
Prof. Dr. Mohammed Hardan Ali

Prof. Dr. Moheddin Bananeh
Prof. Dr. Nadir İlhan
Prof. Dr. Nassıra Hedjerassı
Prof. Dr. Nabeel Madallah Hamad Al-Obaidi
Prof. Dr. Nuri Gömleksiz
Prof. Dr. Ömer Osman Umar
Prof. Dr. Roberto Veraldi
Prof. Dr. Sadettin Tombul
Prof. Dr. Sedat Cereci
Prof. Dr. Sevil Mehdiyeva
Prof. Dr. Tahir Balcı
Prof. Dr. Tarık Özcan
Prof. Dr. Tetsuya Sato
Prof. Dr. Woo Chan Duck
Doç. Dr. Ahmet Akkaya
Doç. Dr. Ahmet Kara
Doç. Dr. Beyhan Kanter
Doç. Dr. Bülent Cercis Tanrıtanır
Doç. Dr. Fatih Kanter
Doç. Dr. Mary Beth Schaefer
Doç. Dr. Muhammet Fatih Alkayış
Doç. Dr. Mustafa Şenel
Doç. Dr. Mutlu Deveci
Doç. Dr. Nazmi Özerol
Doç. Dr. Onur Köksal
Doç. Dr. Özcan Bayrak
Doç. Dr. Sare Şengül
Doç. Dr. Sebahattin Devecioğlu
Doç. Dr. Seçil Fettahlıoğlu
Doç. Dr. Serdar Yavuz
Doç. Dr. Türkan Erdoğan
Doç. Dr. Ünal Taşkın
Doç. Dr. Yasin Doğan
Yrd. Doç. Dr. Ahmet Faruk Güler
Yrd. Doç. Dr. Ahmet Turan Sinan
Yrd. Doç. Dr. Ebru Onurlubaş
Yrd. Doç. Dr. Fadime Tosik Dinç
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Gürlek

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Yalçın Yılmaz
Yrd. Doç. Dr. Hakan Yalap
Yrd. Doç. Dr. Mesut Gün
Yrd. Doç. Dr. Ömer Okan Fettahlıoğlu
Yrd. Doç. Dr. Ömer Tuđrul Kara
Yrd. Doç. Dr. Sibel Üst Erdem
Yrd. Doç. Dr. Süleyman Karacelil
Yrd. Doç. Dr. Taner Namlı
Yrd. Doç. Dr. Tahir Çelikbađ
Yrd. Doç. Dr. Türkan Askerova

TÜRKİYE’NİN SURİYELİ MÜLTECİLERE YÖNELİK İZLEDİĞİ AÇIK KAPI POLİTİKASININ ULUSAL GÜVENLİĞİNE VE ULUSLARARASI GÜVENLİĞE ETKİLERİ¹

Doç. Dr. Zafer AKBAŞ

Düzce Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü

Öğr. Gör. Veysel BABAHAÑOĞLU

Düzce Üniversitesi Akçakoca Meslek Yüksekokulu

Öğr. Gör. Ercan YELMAN

Düzce Üniversitesi Akçakoca Meslek Yüksekokulu

Özet

Suriye’de yaşanan ve 6. yılına giren iç savaş sadece yerel değil aynı zamanda uluslararası etkileri ve sonuçları olan bir olgudur. Suriye’de milyonlarca insan yerinden edilmiş, 400 bine yakın kişi de hayatını kaybetmiştir. Suriye’de yaşanan iç savaştan kaçan mültecilerin en çok sığındığı ve kendilerine en fazla desteği veren ülke Türkiye oldu. Suriye iç savaşının yakın zamanda bitebileceğine dair belirtiler bulunmamaktadır. Türkiye’ye yönelik Nisan 2011’de başlayan göç dalgası günümüzde de devam etmektedir.

Suriye iç savaşından sonra Akdeniz bir mülteci denizine dönüşmüştür. Binlerce mülteci deniz yoluyla Avrupa’ya geçmeye çalışmaktadır. Kara ve deniz yoluyla gerçekleşen göçlerde binlerce insan hayatını kaybetmiştir. Bu durum hem Suriye ile en uzun sınıra sahip ülke olan komşusu Türkiye’yi hem de Avrupa ve Ortadoğu ülkelerini etkilemiştir.

Bu çalışmada izlediği açık kapı politikasının Türkiye için bir güvenlik sorunu olduğu; ancak aynı politikanın Avrupa ve Ortadoğu ülkeleri için güvenliklerini sağlayıcı bir unsur olduğu değerlendirilmiştir. Türkiye’nin çeşitli illerinde meydana gelen DEAŞ ve PYD gibi Suriye kaynaklı terör saldırıları birer güvenlik tehdidi olarak ortaya çıkarken; Türkiye’nin mültecileri absorbe etmesi nedeniyle gerek Ortadoğu ülkeleri gerekse Avrupa ülkelerinin görece daha güvenli bir ortam imkânını elde ettiği, güvenlik sorunlarının bu bölgelere yayılmasında adeta bir set görevi üstlendiği savunulmuştur. Bütün bunların dışında, Türkiye’nin tutumunun tarihten gelen sorumluluğunun bir uzantısı olarak, mazluma, dini, etnik ve kültürel ortak özelliklere sahip olan Suriyelilere yardım elini uzatmak anlamında olduğu; Türkiye’nin ekonomik yüküne rağmen bu desteği vermekten kaçınmayarak küresel vicdanın sorumluluğunu üstlendiği de dile getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Suriye, Türkiye, Ortadoğu, Mülteci, Güvenlik Sorunu

1. Giriş

Çalışmanın konusu Suriyeli mülteciler sorunu özelinde güvenlik boyutunu ele almaktır. Çalışmada güvenlikçi bir yaklaşım esas alınmıştır. Yoksa mültecilere yönelik insani tutumun her türlü çıkarın ötesinde ve üzerinde olduğu hatta ayakta alkışlanmayı hak ettiği de görülmelidir. Türk hükümeti izlediği mülteci ve yardım politikaları ile dünyada GSMH’ına göre en çok yardım eden ülkesi olması hasebiyle tüm ülkelere adeta bir insanlık dersi de vermektedir.

Suriyeli mültecilerin varlığı sosyal, ekonomik ve kültürel sorunların yanı sıra en az bu sorunlar kadar önemli ulusal ve uluslararası güvenlik sorunlarını da bünyesinde barındırdığı değerlendirilmektedir. Mültecilere yönelik tutum, zaman zaman su istimal edilmesi ve diğer sosyal nedenlerle çatışma şekline dönüşmüştür. Bu yönüyle Suriyeli mültecilerin ulusal güvenliğe

1. Bu çalışma Düzce Üniversitesi BAP Koordinatörlüğü tarafından desteklenmektedir.

yönelik bir tehdit algılaması olarak incelenmesi hassasiyet gerektiren bir durumdur. Özellikle kampların bulunduğu iller ile sınır illerde olmak üzere asayiş problemleri yaşanmaktadır. Ulusal güvenliği tehdit edecek bir başka boyut ise mültecilerin toplumsal entegrasyonunun sağlanamaması durumunda yerel halk ile aralarında yaşanması muhtemel olan kitlesel çatışma ortamının varlığıdır. Bazı sosyal kesimler mültecilerin varlığından rahatsızlık duymakta, mültecilerin ülkeye alınmaması gerektiğini savunmaktadır.

Her geçen gün sayıları artış gösteren mültecilerin varlığı bölgesel sıkıntıları da beraberinde getirmektedir. Buldukları illerin alt yapısı, sosyoekonomik göstergeleri ve imkânları; sayıları neredeyse yerel halk ile aynı düzeye ulaşan mültecileri barındırmak için yeterli bulunmamaktadır. Bu nedenle iç savaştan can güvenliği endişesi ile kaçan, ekonomik durumları oldukça kötü olan mültecilerin yaşamış olduğu işsizlik ve buna bağlı olarak ortaya çıkan kötü yaşam standartları gibi nedenlerle şehirlerde gasp, adam yaralama veya öldürme, hırsızlık, uyuşturucu satışı ve kullanımı gibi çeşitli olası suç unsurlarının doğmasına neden olabilir.

Rusya'nın Suriye'de yaşanan iç savaşta Esad yanlı bir tutum sergileyerek olaylara müdahil olması ile yeni göç akınları başlamış, mülteciler Avrupa'ya ulaşan göç yolunda Türkiye'yi araç olarak kullanmışlardır. Yunanistan'da sayıları on binleri bulan kaçak göçmenler Avrupa'ya ulaşmak için ölümü göze almaktadırlar. Göç etmek zorunda kalan kitlelerin arasına karışarak sivil mülteci görünümünde dünyanın farklı bölgelerinde bombalı saldırılar gerçekleştiren terör örgütlerinden olan DEAŞ tarafından gerçekleştirilen 2015 Paris saldırılarında yüzün üzerinde Fransa vatandaşı yaşamını yitirmiştir. Cezayir Savaşı'ndan sonra ilk kez Fransa'da tekrar olağanüstü hâl ilan edilerek tüm sınırlar kapatılmıştır. Bu bağlamda Türkiye'nin açık kapı politikası ekseninde sayıları her geçen gün artarak 3 milyona yaklaşan göçmenleri kabul etmesi adeta Avrupa'nın önünde bir set görevi üstlenerek onların sosyal ve ekonomik hayatın güvenli bir biçimde sürdürmeleriyle birlikte güvenliklerine olumlu katkılar sağladığı değerlendirilmektedir.

Çalışmada Suriye'de yaşanan iç savaş nedeniyle gerçekleşen kitlesel zorunlu göç hareketlerinin Türkiye'nin ve uluslararası güvenliğe etkileri analiz edilmiştir. Çalışmada Türkiye'nin izlemiş olduğu açık kapı politikasının AB'nin ve diğer Ortadoğu ülkelerinin yararına olduğu değerlendirilmiştir. Müslüman Türk halkının misafirperver tutumu ile Suriyeli göçmenlere kucak açması ve bu durumu âdete kendine bir vazife addetmesi neticesinde maruz kaldığı kitlesel göçün içeride yaşanması muhtemel görünen güvenlik sorunlarının gerçekleşmesi ile sonuçlandığı görülmüştür. Yaşanan kitlesel göçün sınır güvenliği bağlamında birçok ulusal ve uluslararası güvenlik problemlerini beraberinde getirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

2. Suriyeli Mülteciler ve Türkiye'nin Göç Politikası

Dünya'nın kurulmasından bu yana değişmeyen ve günümüzde güncelliğini koruyan en önemli olgulardan biri şüphesiz göçler oluşturmaktadır (Taşcı, 2009: 178). İnsanların siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel sebeplerden dolayı yaşadıkları yerlerden başka yere gitmeleri ya da hareket etmeleri olarak ifade edilen göç kavramı; tüm insanlığı ilgilendiren ve tüm dünyayı etkileyen sosyal bir olgudur (Koçak ve Terzi, 2012: 163).

Savaş ve çatışma ortamları, ekonomik, sosyal ve kültürel sorunlar gibi birçok faktör nedeniyle göç etmek zorunda kalan bireyler veya kitleler için göç bir tür kurtuluş olarak görülmektedir. İnsanlık tarihinin her evresinde geçerliliğini ve güncelliğini koruyan bir konu olarak göç olgusu; bireysel veya kitlesel bir hareketliliği ifade etmektedir. Göç olgusunun özünü oluşturan bu "bir yerden bir yere hareket" eylemi, göç olgusunun politik, güvenlik, sosyal, ekonomik ve kültürel açıdan incelenmesini adeta bir zorunluluk haline dönüştürmüştür (Taşcı, 2009: 178).

Kitlesel göçlere maruz kalan ülkeler için göç olgusunun beraberinde getirdiği sorunların başında belki de en önemlisi olarak toplumsal entegrasyonun sağlanamaması durumunda ortaya çıkabilecek olan vatandaş-mülteci çatışması ile sınır güvenliği konuları gelmektedir. Bununla

birlikte göç olgusu, toplumsal ve kamusal düzene ya da ulusal kimliğe karşı bir tür tehdit olarak da görülebilmektedir (Öner, 2015: 14). Bu bağlamda göç olgusu, acil ve ivedilikle politikası üretilmesi gereken temel alanlardan biri olarak kabul edilmektedir. Maruz kalınan kitlesel göçün neden olabileceği toplumsal sorunları minimize edebilecek bir biçimde yönetilebilmesi hem kamusal bir ihtiyaç hem de bir zorunluluktur (Örselli ve Babahanoğlu, 2016: 2065).

2011 yılında Suriye’de başlayan savaş ve çatışma ortamı milyonlarca insanın göç etmesine neden olmuştur. Özellikle açık kapı politikasının bir sonucu olarak bu göçlerin büyük bir kısmının Türkiye’ye yönelik olması Türkiye’yi göç yolları üzerindeki transit ülke konumundan çıkararak hedef ülke haline getirmiştir. Türkiye, bu insanlık dışı dram nedeniyle yaşanan kitlesel göçler karşısında sınır kapılarını sonuna kadar açmış, sınır kentlerinde barınma merkezleri kurarak göç edenleri mülteci olarak nitelendirmek yerine adeta bir misafir olarak kabul etmiştir. Ancak savaş ve çatışma ortamının uzaması, Türkiye’ye yönelik göç dalgalarının sürekli artması ve uluslararası hukukta misafir kavramının bir karşılığının olmamasından dolayı göçmenler için geçici koruma kavramını kullanmaya başlamıştır (Tunç, 2015: 39).

Geçici Koruma Yönetmeliği’nin 7. maddesinde Geçici Koruma “ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayan yabancılara sağlanan koruma” olarak ifade edilmektedir. Böylelikle Türkiye uluslararası hukuki sınırlar içinde Suriyeli mültecilere geçici koruma statüsü vererek, maruz kaldığı göç dalgası karşısında açık kapı politikası uygulayarak, mültecileri koşulsuz kabul etmiş, geri göndermemiş hatta son derece modern yöntemlerle mültecilerin sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmıştır.

Türkiye 29 Nisan 2011 tarihinden itibaren Suriye’den göç eden insanlara kapısını açarak, mültecileri belilermiş olduğu kamplara yerleştirdi. Bu bağlamda 2011 yılından günümüze kadar bu sayı giderek artmış olup, BM’nin 2016 resmi verilerine göre komşu ülkelere göç eden 4 milyon 837 bin kişi üzerinde kayıtlı mülteci bulunmaktadır (Şahin, 2016). Bu mültecilerden 2 milyon 753 bini ise Türkiye’de bulunmaktadır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Geçici Koruma, 2016, http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik). Yaşanan bu trajedi sonucunda Türkiye mültecilerin büyük çoğunluğuna ev sahipliği yaparak dünyanın en fazla mülteci barındıran ülkesi konumuna gelmiştir. Mültecilerin Türkiye’ye göç etmelerinin en önemli sebebi Türkiye’nin uygulamış olduğu geçici koruma statüsü ile açık kapı uygulaması gerçekleştirmesidir.

Dünyanın Suriye’de yaşanan insanlık dışı dramlara karşı hiçbir tepki vermeden tüm olup biteni izlemeye çalışmasına karşın, Türkiye yaşanan bu drama sessiz kalmamış ilk günden beri sınırına gelen hiçbir göçmeni geri çevirmemiş ve bu olaylardan etkilenen tüm Suriyelilere ev sahipliği yapmış ve hala yapmaya devam etmektedir (Akköz Çevik, 2016: 80-83). Böylece Suriye’de olaylar durulana ve hayat normale dönene kadar mülteciler Türkiye’de misafir olarak barındırılmaktadır. Türkiye izlemiş olduğu bu açık kapı politikası ile sadece sınır kapılarını açmamış, gönül kapılarını da sonuna kadar açarak ihtiyacı olan ve kendisine sığınan mültecilere elindeki tüm imkânları sunarak hayatlarını devam ettirmeleri adına yardımcı olmuştur (Ataman, 2016: 6).

Türkiye’nin misafirlik kavramının yerine yürürlüğe koyduğu “geçici koruma statüsü” gereği kabul ettiği mültecileri Ekim 2015 tarihinden itibaren 10 ilde kurulan 26 geçici barınma merkezlerinde kamplar, çadır, bölme ve konteyner olmak üzere hükümet tarafından sağlık, eğitim, gıda, suya erişim, güvenlik gibi temel yardımlar yapılarak hizmet verilmektedir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, “Geçici Korumamız Altındaki Suriyeliler”, 2016, http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-korumamiz-altindaki-suriyeliler_409_558_560). 19.10.2016 tarihi itibarıyla geçici barınma merkezlerinde 254.918, barınma merkezleri dışında ise 2.498.778 kişiye hizmet verilmektedir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Geçici Koruma, 2016, http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik).

Ayrıca Türkiye'nin misafir olarak gördüğü mültecilerin tüm hizmetlerini AFAD'ın koordinatörlüğünde; İçişleri, Dışişleri, Sağlık, Milli Eğitim, Gıda Tarım ve Hayvancılık, Ulaştırma ve Maliye Bakanlıkları, Genelkurmay Başkanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Gümrük Müsteşarlığı ve Kızılay ortak çalışmalarla yürütülmektedir. AFAD önderliğindeki kamplarda yaşayanların her türlü temel ihtiyaçları karşılanmakta kamp dışında yaşayan mültecilerin ise sağlık ve eğitim hakları verilmektedir. Ancak kayıt dışı olanların hiçbiri bu imkândan yararlanmamaktadır (Ağır ve Sezik, 2015: 97).

Ulusal ve uluslararası kuruluşların rapor ve söylemlerine göre kamplarda verilen hizmetlerin uluslararası standartlar açısından uygun olduğu ve Türkiye'de bulunan kampların diğer ülkelerdeki kamplara nazaran daha iyi koşullarda olduğu belirtmektedir (Ihlamur Öner, 2014: 44). Belirtilen barınma merkezlerinde, market, ısınma, güvenlik, ibadet, alt yapı, haberleşme, itfaiye, tercümanlık, sosyal ve psikolojik destek, bankacılık hizmetleri, çamaşırhane, bulaşıkhanne ve duş gibi temel ihtiyaçlar karşılanmaktadır. Sığınmacıların sosyal ihtiyaçlarına hitap edecek eğitim ve mesleki kurs faaliyetlerinin yanında dinlenme merkezleri, çocuk ve oyun parkları, televizyon odaları ve internet hizmeti verilmektedir (Öztürk, 2015: 11-12).

Mülteci sorunu Türkiye açısından büyük bir ekonomik yük olarak da değerlendirilmektedir. Suriyeli mülteciler için bugüne kadar harcamış olduğu kaynak tutarı 7,6 milyar dolardan fazladır. Ancak uluslararası kuruluşlar bu konuda üzerine düşeni yapmamakta ve Türkiye'ye bu alanda kullanılmak üzere sadece 418 milyon dolar gibi komik bir yardımda bulunmuşlardır. Bu durum Türkiye'nin uluslararası kuruluşlara tepkisini de son derece haklı kılmaktadır (Ercan, 2016: 5). Cumhurbaşkanlığı'nın verilerine göre bu kaynak tutarı ise 10 milyar doları geçmiştir. BM'den gelen kaynak ise 450 milyon dolarla ile sınırlı kalmıştır. Türkiye Suriye'de yaşanan bu trajedi karşısında dışarıdan ciddi bir destek almadan tamamen kendi imkânları ile mültecilere yardım etmek zorunda kalmıştır. Ayrıca kişi başına milli gelir seviyesi düşünüldüğünde insani yardımlar konusunda Türkiye dünya ülkeleri arasında birinci sırada gelmektedir (Cumhurbaşkanlığı, 2016).

3. Türkiye'nin Mültecilere Yönelik İzlediği Açık Kapı Politikası ve Ulusal Güvenliğe Etkileri

Suriye'de yaşanan savaş ve çatışma ortamı altıncı yılına girerken hem bölgesel hem de küresel aktörlerin jeopolitik hesaplaşma alanı olmaya devam etmektedir. Bu yönüyle Suriye hem Ortadoğu Bölgesel sistemin hem de küresel sistemin en önemli sorunlarına kaynaklık teşkil etmektedir. Bölgesel ve küresel güçlerin çıkar çatışmalarının yaşandığı bir arenaya dönen Suriye'de ortaya çıkan fatura, tüm insanlığın ayıbı olmaya devam etmektedir. Yaşanan bu ayıbın sonucunda insanlık tarihinin en büyük mülteci krizlerinden biri ortaya çıkmıştır. Milyonlarca insanın göç etmesine neden olan bu kriz, yaklaşık 3 milyon mülteciye ev sahipliği yapan Türkiye açısından değerlendirildiğinde krizden en fazla etkilenen ülke olmaktadır (Salık, 2016).

Türkiye bu süreçte; savaş ve çatışma ortamının başladığı ilk günden itibaren pasaportu olsun ya da olmasın, mezhebi, cinsiyeti ve ırkı ne olursa olsun yardıma ihtiyacı olan herkesi kabul etmesi ve temel ihtiyaçlarını gidermesi açık kapı politikası olarak adlandırılmaktadır. Kabul edilen mülteciler ilk etapta kamplara yerleştirmelerine rağmen göçün günden güne artış göstermesinden dolayı ülkenin her bir yerine dağılmışlardır. Açık kapı politikası, hiç kimsenin zorla geri gönderilmeyeceğini, bireysel statülerinin belirlenmesinin yapılmaması, kamplarda barınma ve diğer temel ihtiyaçlarının giderilmesini içermektedir (Orhan, 2014: 11).

Dünya devletlerinin sessiz kalmasına karşın Türkiye'nin uygulamış olduğu açık kapı politikası bazı sivil toplum örgütleri ve iç dinamikler tarafından eleştirilse de Ekim 2014'te kabul edilen Geçici Koruma Yönetmeliği ile mültecilere geçici olarak ikamet izni verilmiştir. Böylece Türkiye, daha önce Ortadoğu'da yaşanan hiçbir insani krizde yapılamayan olumlu bir göç politikası benimsemiştir. Bu insani ve dostane politika uluslararası gözlemciler tarafından takdir edilmiştir (Danış, 2016: 10).

Türkiye, uygulamış olduğu açık kapı politikasına yönelik getirilen eleştirilere rağmen kendisine sığınmak zorunda kalan Suriyelileri kabul etmesi, mülteciler için kurulan kamplardaki organizasyon kabiliyeti ve sağlanan üst düzey yaşam standartları, insani yardım, eğitim, sağlık, barınma gibi temel alanlarda mültecilerin ihtiyaçlarını karşılama konusunda diğer ülkelere göre daha cömert ve başarılı olmuştur (Efe, 2015: 13).

Suriye savaşının etkileri savaşın uzaması ile geniş bir coğrafyaya yayılmış ve etkileri giderek derinleşmiştir. Gerek mülteciler açısından gerek ev sahipliği yapan ülkeler açısından düşünüldüğünde bu sürecin olumsuz bazı etkileri olduğu söylenebilir. Ayrıca Suriye'den komşu ülkelere göç eden mülteciler, sığındıkları ülkeleri sosyal, toplumsal, ekonomik, politik ve güvenlik alanlarında ciddi anlamda etkilemiştir. Bu olgunun etkilediği en önemli ülkelerden biri kesinlikle Türkiye'dir. Suriyeli mültecilerin çoğunluğunun kamplar dışında yaşamaları kentlerde büyük sorunlara neden olabilmektedir. Özellikle kayıt dışı gelebilecek mülteciler güvenlik endişelerini de beraberinde getirmiştir (Gaziantep Kent Konseyi Yürütme Kurulu, 2014: 10). Kamplarda yaşayan mültecilerin çoğu ise sorun çıkarmayan hayatlarını devam ettirmek isteyen sıradan Suriye vatandaşlarıdır. Ancak içlerinde Esed yanlısı, Şebbiha, PKK ya da diğer örgütlerle irtibatı olabilecek kişilerin güvenlik riski taşıdığı belirtilmektedir (USAK, 2013: 21).

Türkiye'nin her yerine dağılan çoğu mülteci halk ile aralarındaki iletişimden kaynaklanan birçok kaygıyı da bünyesinde barındırmaktadır. Bu çerçevede Suriyeli mültecilerin yerleştikleri kentlerde suç örgütlerine karışma tehlikesi bir kısım halkta endişe oluşturmaktadır (Marmara Belediyeler Birliği, 2015: 11). Çünkü Suriyelilerde yerel halk için tehlikeli olabilecek suç işleme potansiyelinin olduğu düşüncesi, oluşan endişenin en önemli kaynağı olmaktadır. Bunun yanı sıra yerel halkın devletin kaynaklarının önemli bir kesimini mülteciler için kullandığı, kendilerinin ihmal edildiği ve önceliğin kendilerine verilmesi gerektiği düşüncesi mültecilere olan bakış açılarının olumsuz olmasına neden olmuştur. Buda yerel halk ile mülteciler arasında bir güvenlik tehdidini oluşturmaktadır (Ünal, 2014: 77-78). Ancak tabii ki anılan eleştirinin herkese ait bir eleştiri olduğu söylenemez. Türk halkının adeta elindeki ekmeği muhtaçlarla paylaşma gibi bir erdemi olduğu, hükümetin de aynı anlayışla hareket ettiği zaten bilinmektedir. Bu nedenle anılan endişelerin genel ve yaygın endişeler olmadığı da söylenmelidir.

Mülteciler ile yerel halk arasında var olan dil, kültür ve yaşam tarzlarının farklılığı yerel halkın mültecilere karşı olumsuz bakışlarının bir diğer nedeni olarak ifade edilebilir. Bu olumsuz bakışın en önemli sebebi ise mültecilerin yoğun olduğu bölgelerde çok eşliliğin ortaya çıkarak boşanmaların artmasıdır. Ayrıca çocuk ve kadın istismarlarının ortaya çıkması, etnik ve dini mezhepler konularında kutuplaşmaların körüklenmesi, çarpık yapılaşmalar ile Suriyeliler mahallelerinin oluşması bu durumun bir başka nedeni olarak kabul edilmektedir. Bunların tümü bir güvenlik endişesi doğuracağından mültecilerin varlığı her an bir karışıklık veya çatışmaya neden olma potansiyeli taşımaktadır (ORSAM, 2015: 6). Bu tutum zamanla dinsel ve etnik sorunların beraberinde, Türkiye'deki Sünniler ile Aleviler arasında bir çatışmaya neden olabilme riski de taşımaktadır (Canyurt, 2015: 127). Nitekim zaman zaman lokal düzeyde gerçekleşen ve bir asayiş sorunu olmanın ötesine geçmeyen ancak bununla birlikte yerel halk üzerinde bir dizi güvenlik endişelerini de bünyesinde barındıran olaylar bu tür risklerin olabileceğini göstermektedir. Örneğin Hatay, Akçakale, Ceylanpınar, Gaziantep, Ankara, Konya gibi şehirlerde yaşanan olaylarda yerel halk ile mülteciler zaman zaman karşı karşıya gelmiş, çıkan olaylarda bazı vatandaşlar yaralanmıştır. Olayların bu yönü öne çıktığında yerel halkın bir kısmının kentlerinde Suriyelileri istemediği yorumu yapılabilirse de bunun yaygın, genel ve ulusal nitelikte olduğunu söylemek doğru değildir.

Ulusal güvenliğe yönelik bir diğer önemli tehdit terör örgütlerinin tutumudur. Halkın bir kısmı kendini yaşanan Suriye menşeli (DEAŞ, PYD) terör olaylarında açık hedef olarak görmektedir. Özellikle DEAŞ tarafından sınır ötesinden Kilis'e atılan havan topları gibi ağır silahların neden olduğu ölüm vakaları yöre halkını tedirgin etmektedir. Türkiye'nin en uzun kara sınırını paylaştığı Suriye'de yaşanan iç savaş ve çatışma ortamı; sınır güvenliğini de derinden etkilemektedir. Rusya, İran ve Esad rejiminin destek olduğu PYD ve DEAŞ terör örgütü

militanları Türkiye'nin Suriyeli göçmenlere yönelik izlemiş olduğu açık kapı politikası gereği sınır kontrollerinin esnek tutulması gibi nedenlerin ortaya çıkardığı güvenlik boşluğundan yararlanarak sivil mülteci kılığında Türkiye'ye giriş yapmaktadırlar. PKK'nın Suriye kolu olan PYD ve DEAŞ terör örgütünün birçok kez bombalı saldırısına maruz kalan Türkiye; birçok asker, polis ve sivil vatandaşını kaybetmiştir. Yakın zamanda gerçekleştirilen bu saldırılara ilişkin bilgiler çeşitli ajanslardan ve haber bültenlerinden derlenerek aşağıda tablo halinde gösterilmektedir.

Tablo 1. Türkiye'de Gerçekleşen Canlı Bomba Eylemleri

Saldırı Tarihi	Saldırı Yeri	Eylemcin Kimliği	Terör Örgütü	Ölü Sayısı	Yaralı Sayısı	Kaynak
06.01.2015	İstanbul	Diana Ramazova	DEAŞ	1	2	1,2,3
20.07.2015	Suruç	Şeyh Abdurrahman Alagöz	DEAŞ	34	104	4,5,6
10.10.2015	Ankara	Yunus Emre Alagöz Nihat Ürkmez	DEAŞ	109	391	7,8,9
15.11.2015	Gaziantep	Halil İbrahim Durgun	DEAŞ	1	5	10
12.01.2016	İstanbul	Nebil Fadli	DEAŞ	11	15	11,12
19.03.2016	İstanbul	Mehmet Öztürk	DEAŞ	5	36	13
01.05.2016	Gaziantep	İsmail Güneş	DEAŞ	2	23	14,15,16
28.06.2016	İstanbul	Rakim Bulgarov Vadim Osmanov	DEAŞ	45	236	17,18

¹ Anadolu Ajansı, "Sultanahmet'teki Bombalı Saldırıda Bir Polis Şehit Oldu", <http://aa.com.tr/tr/turkiye/sultanahmetteki-bombali-saldirida-bir-polis-sehit-oldu/86547>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)

² Milliyet Gazetesi, "Sultanahmet'te İntihar Saldırısı: 1 Polis Şehit", <http://www.milliyet.com.tr/sultanahmet-meydani-nda-patlama-gundem-1995013/>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)

³ Aljazeera, "Ailesi Canlı Bombayı Teşhis Etti", <http://www.aljazeera.com.tr/haber/ailesi-canli-bombayi-teshis-etti>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)

⁴ Aljazeera, "Suruç'ta 34. Ölüm", <http://www.aljazeera.com.tr/haber/suructa-34-olum>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)

⁵ BBC Türkçe, "Suruç'ta Katliam: 31 Ölü, 104 Yaralı", http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/07/150720_suruc_saldiri, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)

⁶ Habertürk Gazetesi, "Suruç'taki Bombacının Kimliği Kesinleşti", <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1106032-suructaki-bombacinin-kimligi-kesinlesti>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)

⁷ Anadolu Ajansı, "En kanlı terör saldırısının üzerinden bir yıl geçti", <http://aa.com.tr/tr/turkiye/en-kanli-teror-saldirisinin-uzerinden-bir-yil-gecti-/661295>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)

⁸ Başbakanlık, "Başbakanlık Koordinasyon Merkezi Açıklaması", <http://www.basbakanlik.gov.tr/Forms/Article.aspx?Id=4fb00379-6412-4b85-ba20-8c8c630aacc69>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)

⁹ İhlas Haber Ajansı, "Ankara Garı Saldırısı Faili Elazığ'da Yakalandı", <http://www.ihb.com.tr/haber-ankara-gari-saldirisi-faili-elazigda-yakalandi-553330/>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)

¹⁰ Hürriyet Gazetesi, "Gaziantep'te 'Hücre Evi' Operasyonuyla Büyük Katliam Önlendi", <http://www.hurriyet.com.tr/gaziantep-hucre-evi-operasyonu-yla-buyuk-katliam-onlendi-40014299>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)

¹¹ Sabah Gazetesi, "Canlı Bombanın Kimliği Belirlendi", <http://www.sabah.com.tr/gundem/2016/01/12/canli-bombanin-kimligi-belirlendi-1452612769>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)

¹² Habertürk Gazetesi, "Sultanahmet'te Canlı Bomba Saldırısı: 11 Ölü, 15 Yaralı", <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1179798-sultanahmette-canli-bomba-saldirisi-11-olu-15-yarali>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)

¹³ NTV, "Taksim'deki Canlı Bombanın Kimliği Belli Oldu", <http://www.ntv.com.tr/turkiye/taksimdeki-canli-bombanin-kimligi-belli-oldu.PltssHAz3EqpKUPzUaAAcQ>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)

¹⁴ Habertürk Gazetesi, "Gaziantep Emniyet Müdürlüğü'ne Bombalı Saldırı", <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1233135-gaziantep-emniyet-mudurlugu-onunde-patlama>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)

¹⁵ Milliyet Gazetesi, "Canlı Bombanın Kimliği Belli Oldu!", <http://www.milliyet.com.tr/canli-bombanin-kimligi-belli-oldu--gundem-2237292/>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)

¹⁶ Habertürk Gazetesi, "Gaziantep Saldırısında Bir Polis Daha Şehit Oldu", <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1235533-gaziantep-saldirisinda-bir-polis-daha-sehit-oldu>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)

¹⁷ NTV, "Atatürk Havalimanı'nda Canlı Bomba Saldırısı: 42 Can Kaybı, 238 Yaralı", <http://www.ntv.com.tr/turkiye/ataturk-havalimaninda-canli-bomba-saldirisi-42-can-kaybi-238-yarali.VC-EiJrUx0SaUR6CqWHJFQ>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)

¹⁸ Hürriyet Gazetesi, "Atatürk Havalimanı Saldırısında Ölü Sayısı 45'e Yükseldi", <http://www.hurriyet.com.tr/ataturk-havalimani-saldirisinda-olu-sayisi-45e-yukseldi-40126751>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)

		Adı açıklanmayan 3. kişi				
20.08.2016	Gaziantep	Adı açıklanmayan saldırgan	DEAŞ	57	67	19,20

4. Türkiye'nin Mültecilere Yönelik İzlediği Açık Kapı Politikasının Uluslararası Güvenliğe Etkileri

Suriye'de yaşanan savaş ve çatışma ortamı nedeniyle yerlerinden edilen kişiler hayatlarını kurtarmak ve yaşamlarına insan onuruna yaraşır bir biçimde devam edebilmek için kendilerine komşu olan ülkelere sığınmakta, imkânı olanlar ise bölge dışındaki ekonomik ve sosyal refahı daha yüksek olan ülkelere göç etmeyi tercih etmektedirler. Bu çerçevede sayıları yüz binleri bulan mülteciler Akdeniz ve Ege denizi üzerinden Avrupa'ya geçmek için yollara düşmüşlerdir (Bayraklı ve Keskin, 2015: 8). Birleşmiş Milletlerin verilerine göre 2011 yılından günümüze kadar Avrupa'ya geçen kayıtlı mülteci sayısı 935.008 kişi olarak belirlenmiştir (Şahin, 2016). Ancak bu göç dalgaları çok sıkıntılı bir süreci ve zorlu bir yolculuğu beraberinde getirmiştir. Zira bu zorlu süreçte Akdeniz ve Ege sahilleri yüzlerce mülteci için adeta bir mezarlığa dönüşmüştür. BM'nin yaptığı açıklamalara göre Avrupa'ya geçmek için Akdeniz'de hayatını kaybedenlerin sayısı 2016 yılında 3 bin 740 kişiye ulaşarak bir önceki yıla göre 3 kat artmıştır (Altuğ, 2016).

Avrupa'ya büyük umutlarla gitmeyi hedefleyen mültecileri bekleyen tek olumsuz şey ölüm tehlikesi değildir. Ölüm korkusunun yanında Avrupa'nın İslam ve mülteci karşıtlığı da mültecilerin yüzleşmek zorunda kaldıkları bir diğer sorun alanıdır. Ayrıca uluslararası göç ve mülteci krizleri kontrol edilmeden aniden yoğun bir şekilde ortaya çıkıp geliştiğinde, mültecilerin gitmek için hedef olarak belirlediği ülkelerde yabancı korkusu ve etnik şiddet endişeleri ile güvenlik tehdidine dönüşebilmektedir. Özellikle bu durum batı dünyasında ülkelerinin yoksul işgaline ve saldırıya uğradığı şeklinde algılandığından mültecilere karşı olumsuz bir takım tutumların ve önyargıların oluşmasına neden olmaktadır (Ünal, 2014: 7). Batı dünyası vatandaşlarında var olan bu korku ve endişeleri kullanarak mültecilere karşı daha fazla nefret ortamı oluşturmak için çeşitli söylemler geliştirmektedir. Aslında geliştirilen bu söylemlerin asıl nedeni İslam karşıtlığı ve güvenlik endişeleridir (Yalçın, 2016: 2).

Suriye'deki savaşın 6. yılına girmesine karşın Batı dünyası yaşanan insanlık dramına sessiz kalmış ve Suriyeli mültecilere gereken ilgiyi göstermemiştir. Türkiye'nin mültecilere bugüne kadar yaptığı yardım tutarı 7,6 milyar doları aşarken; Avrupa'nın bu durum karşısında Türkiye'ye sadece 418 milyon dolar yardımda bulunması olaylara ne kadar duyarsız davrandıklarının bir kanıtıdır. Avrupa'nın Suriye iç savaşına duyarsızlığı ve sessizliği DEAŞ'ın Ocak 2015 yılında Fransız dergisi Charlie Hebdo'da ve aynı yılın Kasım ayında Paris'teki patlamalar ile bozulmuş, 2016 yılında Fransa'nın Nice şehrinde ve Belçika'nın başkenti Brüksel'de meydana gelen patlamalar Suriye iç savaşının sadece bölgesel olmadığını Avrupa ülkelerine kanıtlamıştır (Kutgi, 2016: 7). Fakat Batı dünyası Suriye krizi için çözüm üretmek yerine daha çok krizin Avrupa'ya sıçramasını engellemek adına politikalar geliştirmeye çalışmış ve önlemler almıştır (Pirinççi, 2015: 11).

Dünya GSMH'nin üçte birine sahip olan Avrupa, konu Müslüman mülteciler konusu olunca, gerek parasal gerekse aynı yardım ve daha önemlisi mülteci kabul etme konusunda son derece duyarsız davranmaktadır. Avrupa ülkeleri mültecilere yönelik tutumuyla ne böyle bir sorunu çözme konusunda ciddi bir emek ve destek sarf etmekte ne de kapılarını açarak mültecilere barınma, güvenlik ve gıda ihtiyacı konusunda destek olmaktadır.

¹⁹ Hürriyet Gazetesi, "İŞİD'in Dügüne Canlı Bomba Saldırısında Ölü Sayısı 57'ye Çıktı (2)", <http://www.hurriyet.com.tr/isidin-dugune-canli-bomba-saldirisinda-olu-say-40231147>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)

²⁰ Habertürk Gazetesi, "Gaziantep'teki Dügün Saldırganının Yaşı Belli Oldu", <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1315680-gaziantepteki-dugun-saldirganinin-yasi-belli-oldu>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)

Uluslararası Af Örgütü'nün yayımladığı “*Korku ve Tel Örgüler: Avrupa'nın Mültecileri Dışarda Tutma Yaklaşımı*” adlı raporda belirtilen ifadelerle göre Avrupa'nın zor durumda bulunan mültecilere yardım etmek yerine sınırlarına tel örgülerle set çekip, sınırlarda yüksek harcamalar ile güvenliği artırmaya yönelik çalışmalar yaparak mültecilerin Avrupa'ya girmeleri engellenmektedir. Elbette devletlerin sınırlarını kontrol etme hakları bulunmaktadır. Ancak bu kontrol uluslararası insan hakları yükümlülükleriyle uyumlu olmak zorundadır. Sınır kontrolünü sağlamak amacıyla alınan önlemler mültecilerin güvenli bir yere ulaşmalarını ve sığınma talebinde bulunmalarını engellememelidir. AB, 1951 Mülteci Sözleşmesi'ne taraf olmakla birlikte bugün sözleşmenin yükümlülüklerini yerine getirmemektedir. Savaş ve çatışma ortamından kaçarak sığınabilecekleri güvenli bir liman arayan mültecilere karşı herhangi bir sorumluluk almayan AB; mültecilerin kendi yetki alanlarına girmemeleri için her türü önlemi almaktadır (Guterres, 2015: 8-11). Bu yönüyle değerlendirildiğinde AB, mültecilere kapılarını kapatarak olası güvenlik tehditlerini ortadan kaldırmayı amaçladığı söylenebilir. Türkiye'nin izlediği açık kapı politikasının bir etkisi olarak Suriyeli mülteciler Türkiye'de kalmakta ve böylece AB için Türkiye bu anlamda bir tampon bölge görevi üstlenmektedir. Bu durum ise AB'nin güvenliği artırıcı bir etki olarak değerlendirilebilir.

Bazı Avrupa ülkeleri mültecilerin bir kısmını kabul etse de AB ve üye ülkelerinin yaptığı zirveler ve toplantılarla mülteci göçünü azaltmaya veya mültecilerin Avrupa'dan dönüşünü hızlandırmaya yönelik adımlar atılmıştır. Bu bağlamda göçmen kontrolünü sağlamak için atılan en önemli adımlardan biri 16 Aralık 2013 yılında Avrupa Birliği ile Türkiye arasında imzalanan ve 28 Haziran 2014 yılında yürürlüğe giren “Geri Kabul Anlaşması”dır (Uluslararası Af Örgütü, 2016: 16). Böylece yasa dışı yollar ile Türkiye üzerinden Avrupa Birliği sınırlarına giren ya da girmeye çalışan mülteciler iade edilecek ve bu sayede Avrupa Birliği'nin iç ve dış güvenliği sağlanacaktır. Başka bir ifade ile Avrupa Birliği bu anlaşma ile Türkiye'ye adeta bir jandarma görevi vererek Türkiye'deki sığınmacıları ülke içinde tutmasını, Avrupa'ya geçmelerine engel olunmasını istemiştir (Bozkurt, 2016: 394-395). Kısacası Batılı ülkeler kendi güvenliği, refahı ve huzurlarının bozulmaması için bu insanlık dramına kayıtsız kalarak mültecilere yardımcı olmak istememektedirler. Bunu gerçekleştirmek için ise Türkiye'den deyim yerindeyse bir tampon bölge olmasını talep etmekte, böylece oluşabilecek muhtemel güvenlik sorunlarını engellemeyi hedeflemektedirler.

Suriye'deki savaş ve çatışma ortamından kaçan mültecilerin sığınacakları liman olma noktasında Türkiye ve Avrupa dışında önemli bir diğer merkez olabilme noktasında Ortadoğu ve Arap dünyasının bakış açıları da önem arz etmektedir.

BM 2016 Nisan ayında yayımlanmış olduğu rapora göre Suriye'den kayıtlı olarak 4.837.208 kişi göç etmiştir. Göç edenlerden 1.055.984 kişi Lübnan'da, 638.633 kişi Ürdün'de, 245.909 kişi Irak, 119.301 kişi Mısır'da, 28.027 kişi Libya'da bulunmaktadır (Şahin, 2016). Türkiye'de ise 19.10.2016 tarihi itibarıyla 2.753.696 kişi bulunmaktadır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2016, http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik). Verilere bakıldığında Türkiye'den sonra en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülkeler Lübnan ve Ürdün olarak görülmektedir. Resmi olmayan rakamlara göre Lübnan'da 1.800.000'den fazla mülteci bulunmaktadır (Sönmez, 2014: 22-37). Lübnan'ın nüfusu yaklaşık olarak 4 milyona sahip Lübnan sosyal refah ve ekonomik düzeyi göz önünde bulundurulduğunda ciddi bir oranda mülteciyi barındırdığı bir gerçektir. Mülteci sayılarının fazla olmasının en önemli nedeni Lübnan'ın uyguladığı açık kapı ve sınır dışı etmeme politikalarıdır (Bitkal, 2014).

Mülteciler konusunda Lübnan'ı diğer Ortadoğu ülkelerinden ayıran en önemli özellik Lübnan siyasetinin mezhepsel dengelere sahip olmasıdır. Suriyeli mültecilerin çoğunluğu Sünnilerden oluşurken, Lübnan siyasi dengeleri ise Şii'lerden oluşmaktadır. Bu durum gerek Lübnan gerek mülteciler açısından bir güvenlik endişesi taşımaktadır. Türkiye'den ve Lübnan'dan sonra açık kapı politikası uygulayan en önemli bir diğer ülke olan Ürdün, 1951 tarihli Cenevre sözleşmesine taraf olmadığından mültecilere Yabancı Kanununa göre işlem yapmaktadır. Ürdün ev sahipliği yaptığı mültecilere karşı en büyük sorunsalı bu durumun bir

güvenlik krizine dönüşme riski taşımasıdır. Ayrıca Ürdün'ün Suriye'ye komşu olması nedeni ile Ürdün halkının yaşanan savaştan maddi ve manevi olarak etkilenmektedir (Sönmez, 2014: 22-37).

Ürdün'de güvenlik anlamında esas sıkıntı yerel halkın mülteciler arasında azınlıkta kalmalarıdır. Çünkü hali hazırda 7 milyonluk bir nüfusa sahip olan Ürdün'de 4 milyondan fazla Filistinli ve Iraklı bulunmaktadır. Ayrıca Ürdün ekonomisinin çok güçlü olmaması ve temel ihtiyaç kaynaklarının sınır olması yerel halkın tepkisini çekerek bir güvenlik riskini beraberinde barındırmaktadır (Bitkal, 2014).

5. Sonuç

Mülteci sorunu, zaman zaman sosyal, siyasi ya da afet türü durumlarda ortaya çıkan ve uluslararası boyutu bazen çok aktörlü ve çok bölgeci de olan bir sorundur. Ekonomik, sosyal, askeri ve politik kapsamı göz önüne alındığında bir ülkenin çözebileceği sorun olmanın fazlasıyla ötesinde olduğu görülür.

Türkiye, Suriyeli mültecilere yönelik olarak izlemiş olduğu "Açık Kapı Politikası" ile mültecilerin çok büyük bir bölümünü kendi topraklarında bulundurmakta ve böylece gerek Avrupa gerekse de Ortadoğu için oluşabilecek muhtemel güvenlik sorunlarını bünyesinde toplayarak sorunun çözümüne olumlu katkılar sunmaktadır.

Mülteci sorunu sosyo psikolojik, ekonomik, politik ve güvenlik boyutları olan bir sorundur. Türkiye tarih boyunca birçok mülteciye ev sahipliği yapmıştır. Günümüzde Suriyeliler dünyanın en çok mülteci durumuna düşürülmüş milletidir. Türkiye'de bu sorunun çözümüne en büyük desteği veren ülkelerin başında gelmektedir.

Mülteci sorunu salt güvenlik perspektifiyle incelenebilecek bir konu değildir. Sorunun güvenlik boyutu dışındaki boyutlarıyla incelendiğinde Türkiye'nin büyük katkılar yaptığı görülmektedir. Türkiye, güvenlik boyutu itibarıyla de Avrupa'ya adeta can simidi olmuştur. Türkiye'de sorun nedeniyle yaşanan güvenlik sorunları veya riskleri bulunmaktadır. Bunlar çalışmada ifade edildiği gibi terör örgütleri, sınır güvenliği, adli ve sosyal sorunlar ve benzeri kategorilerde ele alınabilir. Ancak Türkiye'nin yüzleştiği sorun genel ve yaygın bir sorun olmaktan öte, lokal ve zaman zaman ortaya çıkan bir sorun olarak gözükmektedir. Sorunların bazıları Suriyeli mülteciler olmasa da yaşanabilecek türdendir.

Sorunun en önemli boyutunda Türkiye'nin Avrupalı dostlarına büyük katkısından bahsedilmelidir. Türkiye gerek izlediği yardım politikası gerekse göç ve güvenlik politikasıyla Avrupa'ya büyük destek olmaktadır. Avrupa'nın o kadar büyük imkanlarına rağmen sorunun çözümüne yönelik kayda değer hiçbir yardım veya desteği olmasa da Türkiye, Batılı aktörleri de "endişelerinden" kurtarmaktadır.

Türkiye'nin açık kapı politikasının mülteciler için büyük bir destek ve dayanak noktası, gelecekte bu desteği Suriyeliler tarafından unutulmayacağı, bu nedenle Ankara'nın tutumunun son derece insani ve takdire şayan olduğu görülmektedir. Sorunun diğer Arap halkları dışında, Suriyelilere, Türklere ve Avrupalılara bakan boyutu içinde Türkiye ve Türkler, Suriyeli kardeşlerine kapılarını açmak suretiyle Suriyelilerin ve Avrupalıların güvenliğine büyük bir destek vermiş durumdur. Türkiye'deki mülteci kaynaklı risklerin ise geçici olduğu ve mücadele edilebilir düzeyde kaldığı değerlendirilebilir. Ancak Ankara'nın izlediği politikanın adeta tarihe not düşmek kabilinden olduğu da ortadadır.

Kaynakça

- 29153 Sayılı Resmî Gazete (Geçici Koruma Yönetmeliği 7. Madde)
- AĞIR, Osman ve Murat Sezik, (2015). “Suriye’den Türkiye’ye Yaşanan Göç Dalgasından Kaynaklanan Güvenlik Sorunları”, Birey ve Toplum Dergisi, C.5, S.9, s. 95-123.
- AKKÖZ ÇEVİK, Semra, (2016). “Suriye’den Türkiye’ye Göç’ün Etkileri”, Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, C.5, S.2, s. 80-83.
- Aljazeera, “Ailesi Canlı Bombayı Teşhis Etti”, <http://www.aljazeera.com.tr/haber/ailesi-canli-bombayi-teshis-etti>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)
- Aljazeera, “Suruç’ta 34. Ölüm”, <http://www.aljazeera.com.tr/haber/suruca-34-olum>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)
- ALTUĞ, Bayram, (2016). “Akdeniz’da bu yıl 3 bin 740 sığınmacı hayatını kaybetti”, <http://aa.com.tr/tr/dunya/akdenizde-bu-yil-3-bin-740-siginmaci-hayatini-kaybetti/671955>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)
- Anadolu Ajansı, “En kanlı terör saldırısının üzerinden bir yıl geçti”, <http://aa.com.tr/tr/turkiye/en-kanli-teror-saldirisinin-uzerinden-bir-yil-gecti-/661295>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)
- Anadolu Ajansı, “Sultanahmet’teki Bombalı Saldırıda Bir Polis Şehit Oldu”, <http://aa.com.tr/tr/turkiye/sultanahmetteki-bombali-saldirida-bir-polis-sehit-oldu/86547>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)
- ATAMAN, Muhittin, (2016). “Değişmeyen Hedefler Ve Değişen Öncelikler Sarkacında Türkiye’nin Suriye Politikası”, Sosyal Politikalar Dergisi, Yıl 9, S.35, s. 6-13.
- Başbakanlık, “Başbakanlık Koordinasyon Merkezi Açıklaması”, http://www.basbakanlik.gov.tr/Forms/Article/pg_Article.aspx?Id=4fb00379-6412-4b85-ba20-8c8c630aec69, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)
- BBC Türkçe, “Suruç’ta Katliam: 31 Ölü, 104 Yaralı”, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/07/150720_suruc_saldiri, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)
- BİTKAL, Seher, (2014). “Ulusötesi Göçler ve Mülteci Sorunu: Suriye Örneği”, <http://akademikperspektif.com/2014/09/12/ulusotesi-gocler-ve-multeci-sorunu-suriye-ornegi/>, (Erişim Tarihi: 29.10.2016)
- BOZKURT, Kutluhan, (2016). “Geri Kabul Ve Vize Serbestisi Anlaşması”, TBB Dergisi, S.125, s. 388-408.
- CANYURT, Dilek, (2015). “Suriye Gelişmeleri Sonrası Suriyeli Mülteciler: Türkiye’de Riskleri”, Akademik Bakış Dergisi, S. 48, s.127-146.
- Cumhurbaşkanlığı, (2016). “Suriye’de Tüm Kırmızı Çizgilerin Aşılmasına Rağmen Bir Adım Atılmadı”, <http://www.tccb.gov.tr/haberler/410/43922/suriyede-tum-kirmizi-cizgilerin-asilmasina-ragmen-bir-adim-atilmadi.html>, (Erişim Tarihi: 09.09.2016)
- DANIŞ, Didem, (2016). “Türk Göç Politikasında Yeni Bir Devir: Bir Dış Politika Enstrümanı Olarak Suriyeli Mülteciler”, Helsinki Yurttaşlar Derneği Saha 2, s. 6-10.
- EFE, İbrahim, (2015). “Türk Basınında Suriyeli Sığınmacılar”, Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı Raporu, B. 1, s.7-74.
- ERCAN, Murat, (2016). “Mülteci Krizi Bağlamında Türkiye-AB İlişkileri ve Geri Kabul Anlaşması”, Bölgesel Çalışmalar Dergisi, C.1, S.1, s. 3- 21.

- Gaziantep Kent Konseyi Yürütme Kurulu, (2014). Gaziantep'te Yaşayan Suriyeli Misafirlere İlişkin Rapor ve Gaziantep'te Yaşayan Suriyeli Misafirlere İlişkin Rapor Sorunlar Ve Çözüm Önerileri
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (2016). “Geçici Koruma”, http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik_, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (2016). “Geçici Koruma”, http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik_, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (2016). “Geçici Korumamız Altındaki Suriyeliler”, http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-korumamiz-altindaki-suriyeliler_409_558_560_, (Erişim Tarihi: 29.08.2016)
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Geçici Koruma,2016, http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik_, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Geçici Korumamız Altındaki Suriyeliler, http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-korumamiz-altindaki-suriyeliler_409_558_560_, (Erişim Tarihi, 29.08.2016)
- Guterres, Antonió, (2015). “Yönetici Özeti: Avrupa’ya Güvenli Ulaşım Yollarının Giderek Artan Bir Şekilde Kapatılması”, s. 8-11, Ulusal Af Örgütü, Korku Ve Tel Örgüler Avrupa’nın Mültecileri Dışarıda Tutma Yaklaşımı, <http://amnesty.org.tr/uploads/Docs/korku-ve-tel-orguler-formatted33.pdf>, (Erişim Tarihi : 29.10.2016)
- Habertürk Gazetesi, “Gaziantep Emniyet Müdürlüğü'ne Bombalı Saldırı”, http://www.haberturk.com/gundem/haber/1233135-gaziantep-emniyet-mudurlugu-onunde-patlama_, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)
- Habertürk Gazetesi, “Gaziantep Saldırısında Bir Polis Daha Şehit Oldu”, http://www.haberturk.com/gundem/haber/1235533-gaziantep-saldirisinda-bir-polis-daha-sehit-oldu_, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)
- Habertürk Gazetesi, “Gaziantep'teki Düğün Saldırganının Yaşı Belli Oldu”, http://www.haberturk.com/gundem/haber/1315680-gaziantepteki-dugun-saldirganinin-yasi-belli-oldu_, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)
- Habertürk Gazetesi, “Sultanahmet'te Canlı Bomba Saldırısı: 11 Ölü, 15 Yaralı”, http://www.haberturk.com/gundem/haber/1179798-sultanahmette-canli-bomba-saldirisi-11-olu-15-yarali_, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)
- Habertürk Gazetesi, “Suruç'taki Bombacının Kimliği Kesinleşti”, http://www.haberturk.com/gundem/haber/1106032-suructaki-bombacinin-kimligi-kesinlesti_, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)
- Hürriyet Gazetesi, “Atatürk Havalimanı Saldırısında Ölü Sayısı 45'e Yükseldi”, http://www.hurriyet.com.tr/ataturk-havalimani-saldirisinda-olu-sayisi-45e-yukseldi-40126751_, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)
- Hürriyet Gazetesi, “Gaziantep'te 'Hücre Evi' Operasyonuyla Büyük Katliam Önlendi”, http://www.hurriyet.com.tr/gaziantep-te-hucre-evi-operasyonu-yla-buyuk-katliam-onlendi-40014299_, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)
- Hürriyet Gazetesi, “İŞİD'in Düğüne Canlı Bomba Saldırısında Ölü Sayısı 57'ye Çıktı (2)”, http://www.hurriyet.com.tr/isid-in-dugune-canli-bomba-saldirisinda-olu-say-40231147_, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)
- IHLAMUR ÖNER, Suna Gülfer, (2014). “Türkiye’nin Suriyeli Mültecilere Yönelik Politikası”, Ortadoğu Analiz, C.6, S.61, s. 42-45.

- İhlas Haber Ajansı, “Ankara Garı Saldırısı Faili Elazığ’da Yakalandı”, <http://www.ihb.com.tr/haber-ankara-gari-saldirisi-faili-elazigda-yakalandi-553330/>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)
- KOÇAK, Yüksel ve Elvan TERZİ, (2012). “Türkiye’de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri”, Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.3, S.3, s. 164-184.
- KUTGİ, Hanife, (2016). “Türkiye ve Avrupa’nın Suriyeli Sığınmacılara Karşı Yaklaşım”, Bilgi Analiz, S.4, s. 1-15.
- Marmara Belediyeler Birliği, (2015). Kent Mültecilerinde Hizmette Belediyelerin Rolü Çalıştay Raporu.
- Milliyet Gazetesi, “Canlı Bombanın Kimliği Belli Oldu!”, <http://www.milliyet.com.tr/canli-bombanın-kimligi-belli-oldu--gundem-2237292/>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)
- Milliyet Gazetesi,” Sultanahmet’te İntihar Saldırısı: 1 Polis Şehit”, <http://www.milliyet.com.tr/sultanahmet-meydani-nda-patlama--gundem-1995013/>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)
- NTV, “Atatürk Havalimanı'nda Canlı Bomba Saldırısı: 42 Can Kaybı, 238 Yaralı”, <http://www.ntv.com.tr/turkiye/ataturk-havalimaninda-canli-bomba-saldirisi-42-can-kaybi-238-yarali.VC-EiJrUx0SaUR6CqWHJFQ>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)
- NTV, “Taksim'deki Canlı Bombanın Kimliği Belli Oldu”, <http://www.ntv.com.tr/turkiye/taksimdeki-canli-bombanın-kimligi-belli-oldu.PltssHAz3EqpKUPzUaAAcQ>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)
- ORSAM, (2015). “Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’ye Etkileri”, ORSAM Rapor No: 195.
- OYTUN, Orhan, (2014). “Suriye’ye Komşu Ülkelerde Suriyeli Mültecilerin Durumu: Bulgular, Sonuçlar Ve Öneriler”, ORSAM Rapor No: 189, s.7-58.
- ÖNER, N. A. Şirin (2015). “Göç Çalışmalarında Temel Kavramlar”, Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar, İHLAMUR-ÖNER, S. Gülfer ve ÖNER, N. A. Şirin (Der.), İstanbul: İletişim Yayıncılık, s. 13-27.
- ÖRSELLİ, Erhan ve Veysel Babahanoğlu, (2016). “Türkiye’nin Göç Yönetimi Ve Göç Politikalarının Gelişimi: Bir Kamu Politikası Analizi”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 9 Sayı: 43, s. 2063-2072.
- ÖZTÜRK, Sezai, (2015). “Suriye’den Göçün Etkileri”, GSA 2015 Global’i Yaşamak Uluslararası Konferansı, İstanbul, http://www.harpak.edu.tr/Bilimsel_Faaliyetler/SKYUSIDAK/2015_Makaleler/Suriyede_n_Gocun_Etkileri.pdf, (Erişim Tarihi, 09.09.2016)
- PİRİNÇÇİ, Ferhat, (2015). “Avrupa’nın Suriyelilerle İmtihanı”, Orsam Bölgesel Gelişmeler Değerlendirmesi, No: 30, s. 1-20.
- Sabah Gazetesi, “Canlı Bombanın Kimliği Belirlendi”, <http://www.sabah.com.tr/gundem/2016/01/12/canli-bombanın-kimligi-belirlendi-1452612769>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)
- SALIK, Nuri, (2016). “Anadolu’dan Suriye’ye Açılan Kapı”, Kriter Dergisi, <http://kriterdergi.com/anadoludan-suriyeye-acilan-kapi/>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)
- Sönmez, Zümrüt, (2014). “Komşuda Kriz: Suriyeli Mülteciler”, İnsani Yardım Vakfı Suriyeli Mülteciler Raporu

- ŞAHİN, Okan, (2016). Suriyeli Mültecilerin Dağılımı ve Son Rakamlar, <http://www.stratejikortak.com/2016/04/suriyeli-multecilerin-sayisi.html>, (Erişim Tarihi, 09.09.2016)
- TAŞÇI, Faruk, (2009). “Bir Sosyal Politika Sorunu Olarak Göç”, Kamu-İş, C.10, S.4, s. 177-204.
- TUNÇ, Ayşe Şebnem, (2015). “Mülteci Davranışı Ve Toplumsal Etkileri: Türkiye’deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme”, TESAM Akademi Dergisi, 2 (2), s. 29-63.
- Uluslararası Af Örgütü, (2016). “Uluslararası Af Örgütü Raporu 2015/16 Dünyada İnsan Haklarının Durumu”, <http://amnesty.org.tr/uploads/Docs/yillik-rapor-turkce320.pdf>, (Erişim Tarihi: 30.10.2016)
- USAK, (2013). Sınırlar Arasında Yaşam Savaşı Suriyeli Mülteciler Alan Araştırması, USAK RAPOR NO: 13-04.
- ÜNAL, Serdar, (2014). “Türkiye’nin Beklenmedik Konukları: “Öteki” Bağlamında Yabancı Göçmen Ve Mülteci Deneyimi”, Zeitschrift für die Welt der Türken, C.6, No:3, s. 65-89.
- YALÇIN, Ali, (2016). “Muhaciri Olduğumuz Dünyanın Ensarı Olmak”, Eğitim – Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi, Yıl 12, S.35, s. 1-3.